

SECTION 4

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

Мухіна Г. В.

к.пед.н. доцент,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького державного університету внутрішніх справ

**КОМУНІКАТИВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЯК
СКЛАДНИК ЙОГО УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**

Проблема комунікативної толерантності та її місце в структурі управлінської культури керівника в сучасних умовах набуває все більшого значення. Сьогодні, в умовах російсько-української війни, перед керівниками різних рівнів управління, постають нові завдання, які, на нашу думку, вимагають удосконалення їх управлінської культури і, перш за все, формування комунікативної толерантності як одного із складників управлінської культури керівника.

Вивчення цієї проблеми привертало й продовжує привертати увагу науковців (М. Андреев, О. Безпалько, В. Бойко, Н. Бутенко, О. Волошина, О. Гаврилюк, О. Грищук, Я. Довгопола, А. Зінченко, О. Корніяк, С. Короляк, В. Садова, І. Татарина, А. Тараненко, Ю. Тодорцева тощо) Проте, на нашу думку, деякі питання залишаються остаточно не розв'язаними й до сьогодні.

Досліджуючи окреслену проблему, С. Короляк наголошує, що управлінська культура – це різновид професійної культури, який

складається з політичної, правової, адміністративної, менеджерської, організаційної, соціально-психологічної, інформаційної, комунікативної та економічної культур і є інтегральним утворенням щодо системи знань і вмінь, особистісних якостей, мотивів і цінностей, що реалізується під час управління [4].

Дослідниця О. Корніяка, аналізуючи складові комунікативної культури, висновковує, що у сучасній літературі комунікативна культура розглядається як морально зорієнтований засіб комунікації, що забезпечує афективно-інформаційний обмін між людьми, опосередковує їхню взаємодію та взаємовплив, уможлиблює міжособистісне сприймання та взаєморозуміння (перцепцію); це більш-менш довершена готовність, спроможність особистості до спілкування з оточенням [2].

Розглядана на вище думка дає змогу по-новому підійти до тлумачення комунікативної толерантності як одного із складників управлінської культури керівника. Ґрунтовний аналіз корпусу дослідницького матеріалу підтвердив тезу про те, що комунікативна толерантність є однією із найважливіших та інформативних рис людини і ця характеристика є стрижневою, тому що значною мірою визначає життєвий шлях та діяльність, позицію у найближчому оточенні та на роботі, просування в кар'єрі та виконання професійних обов'язків. Цілком природньою є думка, що комунікативна толерантність – це систематизуюча характеристика, бо з нею узгоджуються інші

якості індивіда, насамперед моральні, характерологічні та інтелектуальні [1].

У сучасних наукових студіях панує аргументована багатьма науковцями думка, що комунікативна толерантність – це найбільш виражений і значущий для більшості майбутніх фахівців вид соціальних відносин, що виявляються в міжособистісних взаєминах, нормах і практиках повсякденної навчальної життєдіяльності та колективних ідентифікаціях. Переважна більшість дослідників окреслюють такі основні рівні комунікативної толерантності як: терпимість, повага, емпатія, доброта, взаємодія як обов'язковий компонент спілкування [4].

У структурі комунікативної компетентності терпимість трактується як здатність пригнічувати в собі реакції негативізму стосовно до чужих думок, звичок, традицій, поведінки, культури в цілому, але при цьому не робити ніяких спроб зрозуміти один одного. Повагу окреслюють в контексті ставлення до іншої думки як доречної, що має місце поряд з іншими, але без спроб до природної, невимушеної взаємодії на постійній основі. Якщо емпатію тлумачить не тільки як шанобливе ставлення до іншої думки, а і як спроба стати на бік іншого й подивитися на свої дії з його позиції, готовність на цій основі до взаємодії, тоді доброта – це спроба не тільки зрозуміти мотиви дій інших, а й готовність у разі необхідності прийняти іншу позицію. Також, дослідники у контексті структури комунікативної толерантності у процесі спілкуванні

виокремлюють два аспекти: власне спілкування та взаємодію [4].

Отже, комунікативну толерантність керівника можна розглядати як один із основних складників його управлінської культури. Зазначене поняття можна визначити як складне утворення, комплекс ціннісних орієнтацій, етичних норм та особистісних якостей, які забезпечують успішну взаємодію керівника та підлеглих.

Список літератури

1. Биков М. М. Толерантність педагога як чинник його комунікативної культури. URL: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/7997/1/Bykova_Tolerantnist.pdf. (дата звернення: 16.09.2023).

2. Омельчук А. І. Комунікативна культура державного службовця: понятійно-категорійна сутність. Державне управління: удосконалення та розвиток № 8, 2011. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=312>. (дата звернення: 17.09.2023).

3. Пшенична Л. Управлінська культура менеджера освіти. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/10449/1/Pshenychna.pdf> (дата звернення: 13.09.2023).

4. Тараненко А. В. Психологічний аналіз поняття комунікативної толерантності. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17546/1/64.pdf>. (дата звернення: 17.09.2023).